

КАЛДЫБАЕВ, КАСЫМАЛИЕВ М.У.

¹Ала-Тоо Эл аралык университети, Бишкек, Кыргыз Республикасы
А.Молдокулов атындагы Улуттук инновациялык технологиялар мектеп-лицейи, Бишкек,
Кыргыз Республикасы

KALDYBAEV S. K., KASYMALIEV M. U.

¹Ala-Too International University, Bishkek, Kyrgyz Republic
²National School of Innovative Technologies named after Professor A. Moldokulov,
Bishkek, Kyrgyz Republic
muratbek30@mail.ru

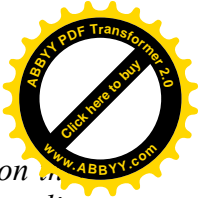
**ОРТО МЕКТЕПТИН БИЛИМ БЕРҮҮЧҮ ИНФОРМАЦИЯЛЫК ЧӨЙРӨСҮ ЖАНА
АНЫН БИЛИМ САПАТЫН БАШКАРУУДАГЫ РОЛУ****ИНФОРМАЦИОННАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ И ЕЕ
РОЛЬ В УПРАВЛЕНИИ КАЧЕСТВОМ ОБРАЗОВАНИЯ****INFORMATION EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF SECONDARY SCHOOL AND
ITS ROLE IN GOVERNING THE QUALITY OF EDUCATION**

Бул илимий макалада аталган тема боюнча көрсөтүлгөн багыттар аркылуу каралган мазмундар ырааттуу талкууга алынган. Ал багыттар төмөнкүлөр: билим сапатынын концепциясы; билим сапатын баалоо жолдору; кадрларды даярдоо системасынын жана билим берүүнүн сапатынын биримдиги; билим берүүнү жана анын сапатын фундаменталдаштырууга жетишүү үчүн орто жана жогорку билим берүүнүн өз ара натыйжалуу аракеттенүүсүнүн формалары жана ыкмалары; информациялык технологияларды, мониторингди жана билим сапатын башкаруу механизми; билим сапатын башкаруу системасы. ж.б.у.с. Белгилей кетүүчү нерсе, акыркы изилдөөлөрдүн көпчүлүгү жогорку окуу жайларындагы билим берүүнүн сапатын изилдөөгө арналгандыгы белгиленип орто мектеп багытында изилдөөлөр жокко эсе экендиги белгиленип, мектеп билим берүү системасында боло турган билим сапатын информациялык билим берүү системасынын аспектилери каралган.

Өзөк сөздөр: электрондук окуу китептери, информациялык технологиялар, информациялык системалар, компьютердик технологии, информациялык билим берүү чөйрөсү, информациялык чөйрө.

В данной научной статье рассматривается содержание, разработанное в направлениях, указанных по данной теме. К этим направлениям относятся: концепция качества образования; способы оценки качества образования; единство системы обучения и качества обучения; формы и методы эффективного взаимодействия среднего и высшего образования для достижения фундаментализации образования и его качества; информационные технологии, механизм мониторинга и управления качеством знаний; система менеджмента качества образования. и т.п. Следует отметить, что большая часть недавних исследований сосредоточена на качестве образования в высшем образовании, в то время как исследования среднего образования мало, а также рассматриваются аспекты информационной системы качественного образования в системе школьного образования.

Ключевые слова: электронные учебники, информационные технологии, информационные системы, компьютерные технологии, информационная образовательная среда, образовательно-информационная среда.

This scientific article considers the content developed in the directions indicated on the topic. These areas include: the concept of quality of education; methods of assessing the quality of education; unity of training systems and quality of training; forms and methods of effective interaction of secondary and higher education to achieve the fundamentalization of education and its quality; information technology, mechanism for monitoring and quality management of knowledge; education quality management system. and so on. It should be noted that a large part of recent research is focused on the quality of education in higher education, while the study of secondary education is small, and also consider aspects of the quality of information system information system

Key words: *electronic textbooks, information technology, information systems, computer technology, educational information environment, educational information environment.*

Илимий адабиятта жана акыркы илимий изилдөөлөрдө кеңири тараган түшүнүк бул – информациялык-билим берүү чөйрөсү түшүнүгү болуп саналат. Бул изилдөөлөрдө кеңири изилденген. Ошол эле учурда адабияттарды талдоо көрсөткөндөй, билим берүү информациялык чөйрөсү деген термин көп колдонулат [1, 2]. Бирок, биз бул терминдин илимий аныктамасын таба алган жокпуз, ошондой болсо дагы билим берүүнүн информациялык чөйрөсү менен информациялык билим берүүнүн чөйрөсүнүн ортосундагы илимий адабияттагы олуттуу айырмачылыктарды белгилеп кетмекчибиз.

Мына ушул түшүнүктөрдүн ортосундагы мамилелерди аныктоонун схемалык түрдө формасын көрсөтөлү (1-сүрөт).

1-Сүрөт. Билим берүүнүн информациялык чөйрөсү менен информациялык билим берүү чөйрөсүн аныктоодогу ыкмалар

2-сүрөт. Мектептин билим берүү чөйрөсүнүн мектептин башка чөйрөлөрү өз ара байланышы

Мектептин билим берүү чөйрөсү мектептин башка чөйрөлөрү менен кандайча өз ара байланышта экендигин көрсөтөлү (2-сүрөт). "Билим берүүчү информациялык чөйрө" жана "информациялык-билим берүүчү чөйрөсү" айтылыштарынын ар биринин өзүнчө өзгөчөлүктөрү бар (1-таблица).

1 – Таблица. Билим берүүчү информациялык жана билим берүүчү чөйрөлөрдүн өзгөчөлүктөрү

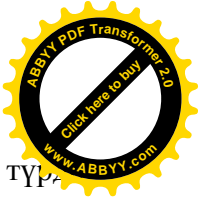
<i>Мектептин билим берүүчү информациялык чөйрөсү</i>	<i>Мектептин информациялык-билим берүү чөйрөсү</i>
Информатизациялоо процесси айлана-чөйрөгө карата ички шарт.	Информатизациялоо процесси чөйрөгө карата тышкы шарты болуп саналат.
Айлана-чөйрөнү негизинен маалыматтык камсыздоонун артыкчылыгы.	Негизинен чөйрөнү техникалык жактан камсыз кылуу басымдуулук кылат.
Ар кандай билим берүү чөйрөсү кандайдыр бир деңгээлде информациялык мүнөзгө ээ	Ар бир информациялык чөйрө билим берүүчү эмес
Ал адамдар аралык өз ара аракеттенүүгө негизделген	Адамдар аралык өз ара аракеттенүү жок же кыйыр түрдө.

Ошентип, биздин оюбузча, жалпы билим берүү мектеби сыяктуу билим берүү мекемеси үчүн эң алгылыктуу түшүнүк мектептин билим берүүчү информациялык чөйрөсү болуп саналат.

Мектептин *билим берүүчү информациялык чөйрөсү* деп биз билим берүү процессинин субъекттеринин ортосундагы өз ара информациялык өз ара аракеттенүүнү жеңилдетүүчү психологиялык-педагогикалык шарттардын жана программалык-техникалык структураланган системасын түшүнөбүз, ошону менен бирге окуучулардын инсандыгы калыптанат жана билим жетишкендиктеринин сапаты жогорулайт.

Информациялык өз ара аракеттенүү процессинде инсандык мүнөз окуучулардын гана эмес, мугалимдердин, ата-энелердин, мектептин адистеринин (психолог, дарыгер, социалдык педагог) да өнүгүп-өсөөрүн белгилей кетүү керек.

Биздин изилдөөлөрдүн алкагында төмөнкүдөй суроолор туулат:

1) Мектепте билим берүү чөйрөсүндөгү информациялык чөйрөнү максаттуу түзүүгө болобу? Анын пайда болуу жолдору, ыкмалары, каражаттары кандай?

2) Окуучулардын билим жетишкендиктеринин сапатын жогорулатууга өбөлгө түзүп, мектептин билим берүүчү информациялык чөйрөсүн калыптандыруунун уюштуруу-педагогикалык шарттары кандай?

Бул суроолорго жоопторду биз жарым-жартылай билим берүү чөйрөсүн калыптандыруу проблемаларына арналган эмгектерден таба алабыз (Г.Ю.Беляев, В.Г.Воронцова, А.Н.Казанникова, В.Н.Кимков, М.В.Крупина, Е.А.Марковская, ТВ Менг, Ю.С.Мануилов, А.И.Рябинин, С.В. Тарасов, Г.И. Тушина [3, 4, 5, 6, 7, 8, 9]).

Изилдөөнүн жүрүшүндө чөйрөнү долбоорлоо технологиясынын *курамдык элементтери аныкталды*: 1) чөйрөнүн чечүүчү мүмкүнчүлүктөрүн максаттарга жана аларга жетүү жолдоруна карата болжолдоо; 2) чөйрөнү билим берүү мейкиндигине жана өнүгүү каражатына айлантуу, баланын инсандыгын калыптандыруу үчүн зарыл болгон чөйрөнүн маанилеринин курулушу; 3) чөйрөнүн модель-концепциясын ишке ашырууга өбөлгө түзүүчү чөйрөнү түзүү процессинин стратегияларын моделдөө; 4) экологиялык билим берүү стратегияларын техникалык жүзөгө ашырууну камсыз кылуу боюнча конкреттүү иш-чараларды пландаштыруу.

Биздин илимий ишибизде МИББЧ (мектептин информациялык билим берүү чөйрөсү) пайда болуу концепциясын аныктоодо биз А.И. Рябининдин диссертациялык изилдөөсүнө таянабыз[7]. Анда убактылуу балдар бирикмесинде билим берүү чөйрөсүнүн калыптанышына аныктама берилген.

Мектептин билим берүүчү информациялык чөйрөсүн калыптандыруу деп, биз билим берүү объектисине түз жана кыйыр билим берүү таасирин күчөтүүгө багытталган чөйрөнүн бардык компоненттеринин өз ара аракеттенүүсүн оптималдаштырууну түшүнөбүз. Ар кандай категориялар билим берүүнүн объектиси катары чыгышы мүмкүн. Алардын арасында:

1) мектептин билим берүү ишмердүүлүгү багытталган окуучулар;

2) мектептин өзү, ошондой эле билим берүү иш-аракетинин орду болуп саналган бардык нерселер.

Билим берүүнүн сапатын башкарууда мектептин билим берүүчү информациялык чөйрөсүнүн ролун сүрөттөп, билим берүү чөйрөсүнүн максаттуу калыптанышында билим берүү сапатын башкаруу системасы натыйжалуу ишке ашырылышы мүмкүн экендигин көрсөтөлү.

Азыркы учурдагы педагогикалык изилдөөлөрдүн анализи билим берүүнүн сапаты көйгөйүнө кызыгуунун өсүп жаткандыгын окумуштуулардын ушул багытта жүргүзгөн илимий иштери (М.М. Поташник, А.М. Моисеев, П.И. Третьяков, С.Е. Шишов, Б.А. Калней, Д.Ш.Матрос, Д.М.Полев, Н.Н.Мельникова, Е.В.Яковлев, В.С.Лазарев, В.П.Беспалко, В.С.Гершунский, В.И.Загвязинский, Н.А. Селезнева, А.И. Субетто, Э А. Ямбург) далилдеп турат.

Маселе төмөнкү багыттарда иштелип жатат: *билим сапатынын концепциясы; билим сапатын баалоо жолдору; кадрларды даярдоо тутумунун жана билим берүүнүн сапатынын биримдиги; билим берүүнү жана анын сапатын фундаменталдаштырууга жетишүү үчүн орто жана жогорку билим берүүнүн өз ара натыйжалуу өз ара аракеттенүүсүнүн формалары жана ыкмалары; билим берүүнүн жогорку сапатын аныктоочу факторлор; базар чөйрөсү жана билим берүүнүн сапаты; билим сапатын, маалыматтык технологияларды, мониторингди жана билим сапатын башкаруу механизми; билим сапатын башкаруу тутуму ж.б.у.с. белгилей кетүүчү нерсе, заманбап изилдөөлөрдүн көпчүлүгү жогорку окуу жайларындагы билим берүүнүн сапатын изилдөөгө арналган*. Бул да болсо Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлигинин каржылоосу жана колдоосу көбөйгөндүгүнө байланыштуу. Биздин оюбузча, мектептеги билим берүүнүн сапатынын көйгөйлөрүн изилдөөгө арналган практикалык багыттагы изилдөө жетишсиз, бирок педагогика илиминде бул багыт жигердүү өнүгүп келе жатат.

Ар кандай илимпоздор “билим сапаты” түшүнүгүн кандайча карашаарына токтололу.

Педагогика илиминде билим сапатына байкоо жүргүзүү сыяктуу маанилүү багытты иштеп чыгуучулар С.Э. Шишов, В.А. Калней [10] билим сапатынын концепциясы билим берүүнүн абалын жана натыйжалуулугун, анын коомдун (ар кандай социалдык топтордун) жарандык, турмуштук жана кесиптик жеке компетенттүүлүктөрүн өнүктүрүүдө жана калыптандырууда муктаждыктарына жана күтүүлөрүнө шайкештигин аныктоочу социалдык категория катары каралат.

Ушул эле багытта билим берүүнүн сапатын А.М. Моисеев: “Билим берүүнүн сапаты - бул мектеп окуучуларынын, коомдун, кардарлардын билимге болгон муктаждыктарын канааттандырууга жөндөмдүү билим берүү натыйжаларынын маанилүү касиеттеринин жана мүнөздөмөлөрүнүн жыйындысы болуп саналат деп аныктама берген”.

2021-2030 жылдарга чейинки мезгилге карата Кыргыз Республикасынын билим берүүсүн модернизациялоо концепциясында (<https://edu.gov.kg/media/files/118d4b79-d6ea-4648-9c1c-56280444e7fd.pdf>) билим берүүнүн сапаты окуучуларга калыптанган билимден, билгичтиктен жана жөндөмдөн, өз алдынча иштөө тажрыйбасынан жана жеке жоопкерчиликтен гана эмес, ошондой эле алардын жарандык, юридикалык иденттүүлүк жана кыргыз иденттүүлүгү руханият жана маданият, толеранттуулук, өзгөрүлүп турган социалдык-экономикалык шарттарга көнүү жана өз турмушунда өзүн-өзү өркүндөтүүдөн аныкталарын көрсөтүшкөн.

Мектептеги билим берүүнүн сапаты, - деп В.П. Панасюк, бул анын касиеттеринин айкалышы, бул окуучунун инсандыгын ар тараптуу тарбиялоо жана гармониялуу өстүрүү маселелерин чечүүгө мүмкүндүк берерин айткан.

Көптөгөн илимпоздордун билим берүүнүн сапатын окутуунун, тарбиялоонун жана инсанды өнүктүрүүнүн жогорку деңгээлине баалоодо максаттуу багыты табигый жактан туура, бирок, биздин оюбузча, ал продукт, билим берүүнүн натыйжалары менен гана чектелбейт бул натыйжалар кандайча алынганы кызык процесс болуп саналат.

Билим берүү процесстеринин сапатына жана аны жүзөгө ашыруу шарттарына карабастан, билим берүүнүн натыйжаларын эске алуу мүмкүн эмес. Тескери көрүнүш дагы: анын натыйжаларына баа бербестен, билим берүү процессинин натыйжалуулугун жана аны ишке ашыруу үчүн түзүлгөн шарттарды түзүү мүмкүн эмес. Демек, билим берүүнүн сапатын аныктоодо, жетишилген сандык жана сапаттык натыйжалардын деңгээлин, билим берүү процессин уюштурууну жана жүзөгө ашырууну жана түзүлгөн шарттарды чагылдырган, анын оптималдуу айкалышкан эң маанилүү мүнөздөмөлөрүнүн жыйындысы жөнүндө сөз кылуу керек. ал үчүн мамлекеттин жана коомдун кызыкчылыктарына жооп берген жана окуучулардын билим берүү муктаждыктарын канааттандырган.

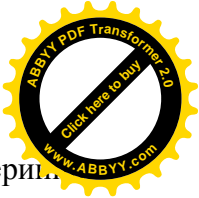
Ошентип, бардык аныктамаларда сапат тигил же бул жол менен объекттин, процесстин же объекттин касиеттеринин жыйындысы менен чагылдырылгандыгын көрөбүз.

Ошол эле учурда, бул "сапат" категориясындагы "үстүңкү катмар" гана, бул биздин маселени чечүүдө ага таянууга мүмкүн эмес. Бардык авторлор бир добуштан билим берүүнүн сапаты - бул билим берүүнүн касиеттеринин жыйындысы, бирок бардыгы эмес, кардарлардын билимге болгон талаптарына жооп бере турган сапаттар гана.

Биздин илимий ишибизде, биз билимдин сапатын “окуучунун потенциалдуу өнүгүү чөйрөсүндө максаттар ыкчам белгиленип, алдын-ала айтылып жаткандыгына карабастан, максаттар менен натыйжалардын катышы, максаттарга (натыйжаларга) жетүү чарасы деп түшүнөбүз. Ошол эле учурда, билим берүүнүн натыйжалары сөзсүз түрдө чыгымдарды (кандай жоготуулардын, чыгымдардын наркын) баалоону камтышы керек. ”

Билим берүүнүн сапаты бир нече деңгээлде (облустук, шаардык, райондук, мектеп, мугалим жана окуучу) каралат.

Эгерде билим берүүнүн сапаты - бул берилген объекттин (процесстин, натыйжанын) касиети болсо, анда натыйжалуулук - бул конкреттүү шарттарды жана конкреттүү окуучулардын ата-энелеринин талаптарын эске алуу менен ушул касиеттин салмактуулугунда деп айтмакчыбыз.

Азыркы педагогикалык адабиятта "окуучулардын билим жетишкендиктеринин сапаты" деген түшүнүк бар. Ой жүгүртүүнү өнүктүрүүгө багытталган кыйла популярдуу педагогика эс тутумду өнүктүрүүгө багытталган салттуу репродуктивдик педагогиканын ордуна келүүдө. Ушуга байланыштуу, билим берүү жетишкендиктеринин ар кандай мүнөздөмөлөрүн аныктоо жана карап чыгуу, аларды белгилөө, өлчөө жана баалоо зарыл болуп калат.

Жакынкы убакка чейин "окуучулардын жетишкендиктери" биринчи кезекте окуу процессинин натыйжалуулугунун жана эффективдүүлүгүнүн натыйжасы катары түшүнүлүп, бир кыйла деңгээлде мугалимдин ишмердүүлүгү менен байланыштырылып келген.

Салттуу педагогикада окуу программасында белгиленген билимдин, билгичтиктин жана жөндөмдүн өздөштүрүлүшүнүн деңгээли, алардын толуктугу, тереңдиги жана күчү жагынан **академиялык жетишкендик** деп аталат жана баалоо алган баалары менен чагылдырылат.

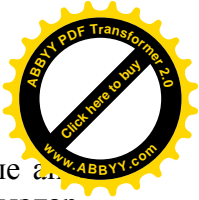
Окуучулардын билим жетишкендиктеринин сапатын биз алардын жогорку деңгээли катары түшүнүп жатабыз. Окуу жетишкендиктеринин үч деңгээлин карайбыз: **негизги, алдыңкы жана мыкты**. Көзөмөлдөө-өлчөө материалдары (КӨМ) - мектеп окуучуларынын билим жетишкендиктеринин сапатын баалоочу заманбап каражат. КӨМ - бул окуучулардын билим жетишкендиктеринин сапатын баалоо үчүн жетиштүү объективдүүлүк жана ишенимдүүлүк менен мүмкүнчүлүк берген, педагогикалык өлчөө теориясынын талаптарына ылайык түзүлгөн стандартташтырылган экзамендик иш [12; 26.б.].

Бул багыттагы илимий изилдөө ишибизде билим берүүнүн сапаты көйгөйү боюнча негизги теориялык жоболор иликтенет жана илимий булактардын кенири чөйрөсүн талдоонун негизинде нормативдик-дидактикалык, социалдык-маркетиндик, айлана-чөйрөнүн компетенттүүлүгү каралат. Биздин изилдөөлөрдүн логикасында билим сапатына карата эң оптималдуу мамиле болуп айлана-чөйрөнүн компетенттүүлүгү эсептелет билим берүү чөйрөсүнүн сапатын жана компетенттүүлүктү борбордук түшүнүктөр катарында тааныштырат. **Компетенттүүлүк деп** инсанды окутуунун жана тарбиялоонун деңгээлин, анын багытын жана социалдык өзгөчөлүктөрүн, турмуштун ар кандай кырдаалдарында чыгармачыл маселелерди чечүү жөндөмүн жана кесиптик өзүн-өзү аныктоону чагылдырган **индивидуалдык жана инсандык** сапат деп түшүнсө болот. Курчап турган чөйрөнү караштыруу чөйрөсүндө компетенттүүлүк мамилеси билим берүү натыйжалары гана эмес, билим берүү чөйрөсүнүн сапаты болуп саналат, бул билим берүү мекемесиндеги билим сапатын башкаруу үчүн өтө маанилүү.

Илимий изилдөөдө курчап турган чөйрөнү компетенттештирүү мамилесинин негизинде заманбап мектептеги билим берүүнүн сапатын билим берүү чөйрөсүнүн сапатын (ресурстардын сапаты жана процесстердин сапаты) жана билим берүү мекемеси тандап алган миссияга шайкеш келген натыйжалардын сапатын жана социалдык синтез катары чечмелөөгө аракет кылдык.

Заманбап мектепте билим берүүнүн сапаттуу системасын түзүү үчүн жогоруда айтылган ыкмалардын бардыгы маанилүү: нормативдик дидактикалык ченемдеринде жүргүзүлүшү керек, анткени бул билим берүүнүн сапатын мамлекеттик билим берүү стандарты менен байланыштырууга мүмкүндүк берет; билим берүү кызматтарынын кардарларынын ар кандай муктаждыктарын аныктоого, мектептин тышкы чөйрөсүнүн импульсуна жооп берүү үчүн мобилдик жана ийкемдүү мамиле, жана биринчи кезекте, мектептик билим берүүнүн сапатынын ар кандай компоненттеринин өнүгүүсүнө шарттарды түзөт (мисалы, ресурстардын сапаты, процесстердин сапаты жана сапаты жөнүндө бирдиктүү көз карашты камтыган интегралдык мамиле катары экологиялык компетенттүүлүккө негизделген мамиле). Жыйынтыктоочу билимдин сапаты (мектептин бүтүрүүчүсү) - бул башкаруунун сапаты жана педагогикалык процесстин сапаты, эң негизгиси, максаттын сапаты.

Билим берүүнүн сапаты өзүнүн структурасына ээ: *максаттын сапаты, башкаруунун сапаты, мугалимдин сапаты, окутуунун сапаты, окуучунун сапаты, билим берүү процессинин сапаты жана же алынган, күтүлүүчү жыйынтыктардын сапаты.*

Объектин ар бир касиети, ар бир көрсөткүч бир гана сапаттык эмес, ошондой эле ал өлчөө үчүн сандык мүнөздөмөгө ээ болушу керек (бул упайлар, баалар, пайыздар, деңгээлдер, коэффициенттер).

А.И. Субеттонун (жогорку окуу жайларда сапатты башкаруу) изилдөөсүнүн негизинде, мектептин билим берүү багытындагы жыйынтыктардын сапатынын **негизги категориялары** деп төмөндөгүлөрдү эсептесек болот: *билим берүү кызматтарынын сапаты, окуучулардын билим жетишкендиктеринин сапаты, коомдук байлык катары билим сапаты, мектеп бүтүрүүчүнүн сапаты, адистин сапаты (мугалим, психолог, социалдык мугалим, дарыгер ж.б.), мектептин сапаты - билим берүү системасы.*

Учурдагы билим берүүдөгү негизги чындык "жашоого билим берүү" формуласын "өмүр бою билим берүү" формуласы менен алмаштырууну талап кылууда. Өмүр бою билим алууга жана адекваттуу башкарууга болгон объективдүү муктаждык, бир жагынан, маалымат көлөмүнүн көчкү сыяктуу көбөйүшү менен экинчи жагынан, аны өздөштүрүү мүмкүнчүлүгүнүн чектелүү экендиги менен карама-каршылыктан келип чыгууда. Ошентип, билим берүү чөйрөсүндөгү информациялык чөйрөнү жана тиешелүү системаны түзүү маселеси келип чыгат

Ушуга байланыштуу билим берүү мекемелеринин жетекчилери жана билим берүүнү уюштуруучулар үчүн билим сапатын башкаруу көйгөйү өзгөчө мааниге ээ. Акыркы мезгилдеги илимий изилдөөлөрдө билим берүүдөгү сапатты башкаруу концепциясы каралат.

Билим берүүнүн сапатын башкаруу - бул башкаруучу персоналдын (мектептин администрациясы), мугалимдердин, окуучулардын жана алардын ата-энелеринин чыгармачыл жана аткаруучулук иш-аракеттерин стимулдаштыруу жана жөнгө салуу, алардын ишин уюштуруу, ошондой эле башкаруучулук чечимдерди кабыл алуу жана алардын аткарылышын контролдоо жолу менен башкаруу.

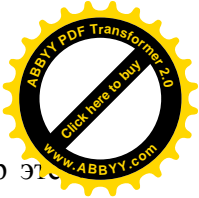
Биздин изилдөө үчүн эң алгылыктуу аныктама төмөнкүлөр: билим берүүнүн сапатын башкаруу (максаттар же жыйынтыктар боюнча башкаруу) - бул белгилүү бир деңгээлде алдын-ала божомолдонгон, билим берүү жыйынтыктары жана максаттарга жетүүгө багытталган атайын менеджмент (жыйынтыктары) окучунун потенциалдуу өнүгүү чөйрөсүндө ыкчам алдын-ала божомолдонууга тийиш, б.а. биз ар дайым белгилүү бир окуучу үчүн мүмкүн болгон эң жогорку деңгээл жөнүндө, оптималдуу жыйынтыктар жөнүндө сөз кылабыз.

Биздин изилдөөдө билим сапатын башкаруунун принциптери өзгөчө мааниге ээ, тактап айтканда ал принциптер төмөндөгүлөр:

- татаалдык - шарттардын сапатын, процесстин сапатын, билим берүүнүн жыйынтыктарынын сапатын талдоо;
- субсидия - чечимди мүмкүн болушунча төмөнкү деңгээлде кабыл алуу (мектеп, класс, мугалим, окуучу ж.б.) жана эгерде аны чечүү мүмкүн болбосо, билим берүү маселелерин жогорку деңгээлге өткөрүү (мектеп, шаар, регион, өлкө) ;
- рефлексивдүүлүк - сапатты башкаруунун бардык деңгээлдериндеги иш-аракеттерди талдоо өзүн-өзү баалоого, өзүн-өзү контролдоого негизделет, б.а. өз ишмердүүлүгү жөнүндө туруктуу ой жүгүртүү, жетишкендиктерге жана кемчиликтерге баа берүү ж.б.

Көпчүлүк окумуштуулар мектептеги билим берүүнүн сапатын система катары карашат жана бул системаны акырындык менен жогорку деңгээлге жеткирүү үчүн шарт түзүшөт. Бардык тандалган компоненттер бири-бири менен байланыштуу: максат натыйжаларды, факторлорду жана шарттарды аныктайт жана өз кезегинде алар тарабынан жөнгө салынат. Натыйжалар факторлор жана шарттар менен аныкталат. Шарттар тандалган факторлордун илимий натыйжалуулугуна жана алынган натыйжаларга көз каранды жана ошондой эле өз ара ондолот. Билим берүү процессинин сапаттуу системасы жогорку деңгээлдеги бүтүндүктө болушу үчүн, негизинен, системанын компоненттеринин ортосундагы жакын мамилелерди камсыз кылуу зарыл. Бул билим берүү процессинин мектеп ичиндеги сапатын башкаруунун мазмуну.

Ошол эле учурда, лидердин негизги милдети - шарт түзүү компонентине көңүл буруу. Бул эмгекте авторлор төмөнкү аспектилерге көңүл бурушат:

1. Сырткы башкаруу билим берүү процессинин сапатын башкарууга таасир этет. Дал ушул нерсе мектепте жок шарттарды түзүү мүмкүнчүлүгүн камсыз кылууга, мугалимдерге педагогикалык чеберчиликти өркүндөтүүгө ж.б.у.с. жардам бериши керек.

2. Билим берүүнүн сапатын инфраструктурадан бөлүп кароого болбойт: ал билим берүү тутумунун социалдык, маданий, экономикалык жана башка аспектилерин камтыйт.

3. Билим берүүнүн сапатын башкаруу механизминин фундаменталдык негизи психологиялык, педагогикалык, медициналык жана социалдык мониторинг болушу керек, ал эми билим берүүнүн сапатын өнүктүрүүнү башкаруу процессинин маңызы рефлексивдүү ыкма болуп саналат. объекттин өзү (билим берүү процесси) жана аны башкаруу.

4. Системалык мамиле мектепти "кирүү" - билим берүү процессине катышкан ресурстардын жыйындысын камтыган педагогикалык система катары кароого мүмкүндүк берет; негизги - билим берүүчү же педагогикалык - процесстик жана тейлөө процесстери (китепкана, ашкана, психотерапиялык кызмат ж.б.); "Чыгуу" - акыркы натыйжа (мектептин иш-аракетинин натыйжасы, чичтеманын бөлүктөрүн координациялоого, жөнгө салууга, координациялоого, максаттарды иштеп чыгууга жана аларга жетүүгө багытталган мектепти башкаруу системасы).

5. Билим берүүнүн сапатын башкаруу модели ал ишке ашырылып жаткан конкреттүү билим берүү мекемесине, анын максаттарына, шарттарына жана мүмкүнчүлүктөрүнө жараша болот.

Ошентип, педагогика илиминин алдында ар кандай типтеги билим берүү мекемелеринде билим сапатын башкаруунун моделдерин иштеп чыгуу жана колдонуу милдети турат.

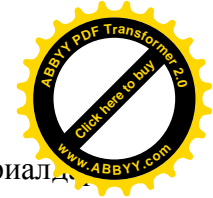
Билим берүүнүн сапатын башкаруу системасы мониторингдин, баалоонун жана башкаруунун өзүнө негизделген. Демек, билим берүүнүн сапатын көзөмөлдөө системасын иштеп чыгуу зарылдыгы келип чыгышы мүмкүн, ага төмөнкүлөр кириши мүмкүн: баштапкы көзөмөл, учурдагы көзөмөл, жыйынтыктоодогу көзөмөл. Бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын контролдоо (мектептер, ЖОЖдор жана башкалар) педагогикалык процессте өзүн-өзү аныктоону, өзүн-өзү текшерүүнү, өзүн-өзү контролдоону, өзүн-өзү баалоону жүзөгө ашыруу үчүн шарттарды түзүүгө негизделиши керек. Андан кийин, окуучулардын билим сапатынын критерийлери жана көрсөткүчтөрү жөнүндө маселени караш керек.

Мектептин администрациясы, мугалимдери, окуучулары жана алардын ата-энелери билим берүү, тарбиялоо жана өнүгүү процесстерин туруктуу көзөмөлдөөгө, иштин натыйжалары жөнүндө объективдүү маалыматка муктаж. Мындай маалыматтарды чогултуу, иштеп чыгуу жана талдоо, андан аркы иштерди талдоого жана баалоого мүмкүндүк берет, мониторингдин мазмунун түзөт. Параметрлерди, индикаторлорду жана критерийлерди аныктамайынча, билим берүү процессин диагностикалоо жана оңдоо мүмкүн эмес, бул "экинчи жана техникалык көйгөй эмес, бирок билим берүү системаларынын иштешинин объективдүү жана эң маанилүү шарты. Мониторингдин максаттарына жараша ар кандай критерийлерге артыкчылык берилиши мүмкүн.

Ар бир билим берүү мекемеси үчүн билимдин сапатынын кыскача маанидеги көрсөткүчтөрү ар дайым конкреттүү, алар бүтүрүүчүнүн моделине туура келет, ал белгиленген максаттар, милдеттер, билим берүү мекемеси, анын кадрдык потенциалы, илимий-методикалык камсыздоо жана билим берүүнүн шарттары, билим берүү чөйрөсү. Ошого карабастан, билим берүүнүн сапатынын тар маанидеги көрсөткүчтөрү бар, алар натыйжалардын сапатын мамлекеттик стандарттардын жана мамлекеттик мыйзамдардын деңгээлинде аныкташат (Кыргыз Республикасынын "Билим берүү жөнүндө" мыйзамы).

Ошентип, теориялык жана илимий жактан колдонулган изилдөөлөрдүн анализинин натыйжалары биз окуучулардын билим сапатын баалоонун төмөнкү критерийлерин тандап алууга негиз берет, аны биз эксперименталдык иштин жүрүшүндө изилдеп жатабыз:

- окуучулардын сабактар боюнча электрондук китептердин жардамы менен билим жетишкендиктеринин деңгээли;

- окуучулардын өз алдынча предметтер боюнча окуу электрондук материалдар менен иштөөсү;
- балдардын ден-соолугу (группанын жана ден-соолук индекси, физикалык өнүгүү, оорулардын түрлөрү, компьютерде иштөө эрежелери убакыт боюнча);
- окуучунун инсандык сапатынын өнүгүү деңгээли (интеллектуалдык, социалдык, коммуникативдик, адаптациялык, мотивациялык жана башка өзгөчөлүктөр);
- ата-энелер жана мугалимдер мектептин билим берүү чөйрөсү аркылуу тыгыз байланышта болуп иштөөсү.

Ошентип, келтирилген критерийлер мектептеги билим берүүнүн сапатына мониторингди иштеп чыгуу үчүн негизги деп эсептелет. Бул критерийлердин топтому мектептин билим берүү чөйрөсүнүн өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен билим берүү мекемелеринин бардык түрлөрү жана типтери үчүн милдеттүү болгон мониторингдин инварианттык бөлүгүн жана өзгөрүлмө бөлүгүн чагылдырып, структуралаштырылышы керек.

Жыйынтыктап айтканда, МББИЧ (Мектептин билим берүүчү информациялык чөйрөсү, ЯКласс билим берүү платформасынын негизинде) окуучулардын билим жетишкендиктеринин сапатынын жогорулашына алып келүүчү билим берүү процессинин субъекттеринин ортосундагы өз ара информациялык өз ара аракеттенүүгө көмөктөшкөн психологиялык-педагогикалык шарттардын жана комплекстүү информациялык система экендигин белгилөө менен пандемия учурунда мектептеги билим берүүнүн сапатын башкаруу системасынын зарыл компоненти экендиги аныкталды.

Адабияттар тизмеси

1. Оспенникова Е.В. Информационно-образовательная среда и методы обучения [Текст] // Школьные технологии. 2002, № 2. с. 31-43.
2. Беляев Г.Ю. Педагогическая характеристика образовательной среды в различных типах образовательных учреждений [Текст] - М.: ИЦКПС, 2000.
3. Кимков В.Н. Формирование социокультурной среды сельской гимназии как средство реализации качества образования [Текст]: Дисс...канд. пед. Наук / В.Н.Кимков. - СПб.: 2001. - 194 с.
4. Менг Т.В. Образовательная среда: подходы к раскрытию понятия [Текст]: Образовательная среда школы: проблемы и перспективы развития: Материалы шестой научно-практической конференции / Т.В.Менг, Н.А.Лабунская // Науч. ред. С.В. Тарасов. - СПб.: «Образование-Культура», 2001. - с.19 -21.
5. Рябинин А.И. Педагогические условия формирования воспитывающей среды во временном детском объединении [Текст]: Автореф. дисс... канд. пед.наук / А.И.Рябинин. – Кострома: 1999.
6. Тарасов С.В. Школьник в современной образовательной среде [Текст]: Монография / С.В.Тарасов. - СПб.: «Образование - Культура», 2001. - 151 с.
7. Тушина Г.И. Педагогические условия формирования здоровьесберегающей среды общеобразовательной школы [Текст]: Автореф. дисс... канд. пед. на-ук / Г.И.Тушина. – Кемерово: 2005. - 22 с.
8. Управление качеством образования [Текст]: Практикоориентированная монография и методическое пособие / Под ред. М.М. Поташника. - М.: Педагогическое общество России, 2000. - 448 с.
9. Калдыбаев С.К. Информационные технологии как средство развития информатизации образования [Текст] / С.К.Калдыбаев, А.А.Ахсүтова // Alatoo Academic Studies. – Бишкек: 2018. – №1. – 37-43 б.
10. Касымалиев М.У. Формирование и использование образовательной информационной системы в общеобразовательных школах кыргызской республики [Текст] / М.У.Касымалиев // Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана. – Бишкек: 2019. - №10. - 179-183-б.